

Om Eiler Brockenhuus' kalenderoptegnelser.

Et supplement.

Af Hans H. Fussing.

Da jeg har haft lejlighed til at gennemgaa den i Grundtvigs udgave av Eiler Brockenhuus' kalender omtalte avskrift, og da denne synes at bekræfte teorien om, at en del av notitserne langtfra er samtidige, skal der i det følgende gøres rede for denne avskrift¹⁾.

Avskriften findes paa det kongelige bibliotek — Ny kgl. Sml. 4° nr. 1278 b — og den er, som Grundtvig har gjort opmærksom paa — Fyenske Sml. VI s. 298 — ikke fuldstændig²⁾. Det er en pergamentsindbunden kvart, der paa bindet bærer bogstaverne I. C. S., og som har været i herredsfogeden Christen Testrups eje. Paa sit sidste blad bærer den en, desværre ulæselig meddelelse om et dødsfald, men intet kan siges om dens oprindelige ejer. Notitserne er med en let læselig skriverhaand indført kronologisk, næsten uden rettelser og omfatter tiden indtil aar 1600. Fra dette aar findes kun to meddelelser under 29. juni og 3. juli, hvorom senere. Under 1. juni 1594 og 7. juni s. aa. er meddelelserne om Jacob Rostrups dom og henrettelse streget omhyggeligt over, hvorav man maaske kan slutte, at bogen har været i hænderne paa en slægtning eller ven av ham. I det 18. aarhundrede er der i marginen gjort nogle korte uddrag av texten, maaske av Søren Testrup. I modsætning til »858« omfatter denne avskrift hele kalenderaaret.

Grundtvig meddeler, at »1278« mangler 493 av kalenderens c. 1500 meddelelser. Den del av disse, der omhandler begivenheder fra tiden før Eiler Brockenhuus d. 24. oktober 1584 fik kalendern, har i denne sammenhæng ingen interesse, da de jo ikke kan være skrevet i bogen samtidig med begivenhederne. Da »1278« praktisk talt standser med udgangen av aaret 1599, kan man ligeledes se bort fra notitser om begivenheder efter dette tidspunkt.

¹⁾ Min første meddelelse om Eiler Brockenhuus' kalenderoptegnelser og deres kildeværdi findes i dette tidsskrift 9. R. 5. IV. 1931.

²⁾ Selve kalenderoptegnelserne citeres i det følgende som »E. B.«, den tidligere behandlede avskrift i Karen Brahes bibliotek efter sit nr. som »858« og den her behandlede som »1278«.

Fra tiden $26/10$ 1584— $31/12$ 1599 mangler en del notitser, men osse av disse er mange uden interesse for bedømmelsen av kalenderens kildeværdi. 47 av de manglende notitser handler om Eiler Brockenhuus' og hans families privatliv og 21 om borgerlige personer av hans bekendtskabskreds, og det ser ud til, at avskriveren systematisk har udeladt disse meddelelser, der jo heller ikke kan have haft interesse for andre end Eiler Brockenhuus og hans nærmeste familie. Endelig mangler der 35 notitser av almindelig karakter, d. v. s. som handler om begivenheder indenfor den danske adel og kongehuset. 13 av disse drejer sig om begivenheder i aarets første halvdel, medens 22 handler om ting, der er foregaaet i maa- nederne juli—december, altsaa den tid »858« har meddelelser fra. Av disse 22 mangler 8 ligeledes i »858« medens 5 kan have manglet i denne avskrift, idet de burde have staaet paa de blade, der rummer dagene 7.—29. december, men disse blade er revet ud av »858«, saa man kan ikke længere se, hvad »858« har haft av oplysninger fra dette tidsrum.

Sammenholder man de to avskrifter, er »1278« langt mindre elegant skrevet end »858«, men den har langt færre fejtagelser baade m. h. t. de enkelte notitsers form og indhold og hvad angaar disses indbyrdes kronologiske orden. Begge har omredigeret de meddelelser, hvor Eiler Brockenhuus taler i første person, »1278« dog mest, og under $7/8$ 1597 fortsætter »1278« om Mogens Ulfelds Bryllup: »och war kongen til brølluppett«. Skrift og stavning er desuden stærkt forskellige, saa de to avskrifter er sikkert ganske uafhængige av hinanden.

Da de to notitser, som »1278« har fra aaret 1600 — 29. juni og 3. juli — baade i form og stavning er forskellige fra »E. B.« og »858«, maa man slutte, at enten er de kommet ind uafhængigt av »E. B.« fx. paa grundlag av skriverens egen viden, eller at i juli 1600 var de 49 notitser fra tiden $1/1$ — $3/7$, der nu findes i kalenderen, endnu ikke indført i den, og den første mulighed er jo langt den sandsynligste.

De i 1278 manglende notitser er følgende:

$9/5$, $13/6$, $1/8$, $19/10$ 1585, $25/1$ (Christen Juel), $24/4$, $22/5$, $30/6$, $1/10$, $25/12$ (begge) 1586, $6/8$, $6/10$ 1587, $17/3$ 1588, $8/6$ 1589, $27/4$, $26/7$, $9/8$, $24/12$ 1590, $6/8$, $17/8$, 1592, $1/9$ 1593, $10/11$, $9/6$, $28/7$ (begge), $19/11$ 1594, $16/4$ 1596, $27/11$ 1597, $3/4$, $13/12$ 1598 og $28/8$, $25/9$, $8/10$, $24/12$ 1599.

Men hvorfor mangler disse notitser? Det er ikke muligt at finde nogen mening i udeladelsen av netop disse 35, saa man maa slutte, at de ikke fandtes i kalenderen, da avskriften »1278« blev til. En undersøgelse av »1278« synes saaledes at bekræfte min tidligere antagelse, at en del av Eiler Brockenhuus' notitser er nedskrevet senere end begivenhederne, saa at kalenderen ikke for alle sine

meddelelsers vedkommende kan betragtes som en absolut samtidig kilde.

Forholdet mellem »858« og »1278«'s avfattelsestid er vanskeligt at klare. Forklaringen er formentlig den, at »858« er blevet til først, og førend de meddelelser, der findes i »1278«, men som mangler i »858« — ialt 20 — blev indført i kalenderen. Det vil formodentlig igen sige, at Eiler Brockenhuus i 1600 nedskrev i hvert fald 20, snarere flere, for ham nye ting i sin kalender. Maaske har han først udlaant sin bog til den, der har ladet »858« skrive, og efter at han har faaet den hjem og har indført sine nye oplysninger i den, har han laant den ud til »1278«'s avskriver. Samme aar eller senere er flere notitser kommet til, og intet i deres anbringelse i bogen taler imod, at de skulde være senere tilføjet; tværtimod staar alle meddelelser saa uordentligt mellem hinanden, at en indførelse til forskellige tider er absolut givet.
